

תבונות

בימה תורנית
לחידושי תורה
ולמאמרים
בהלכה ובאגדה

2א

מאמרי מחשבה ודעת	גנוזות וכתבי יד מרבתינו
הכתב והמכתב - לכתיבת גדולי ישראל	מדורי זכרון
שו"ת בענינים אקטואלים	חידושי תורה
חקר ועיון בתולדות עם עולם	חידושי הלכה
מאמרי חינוך ונפש האדם	תורת קדשים

תשרי תשע"ז

את העסקנים, אלא גדולי וטובי מרביצי התורה הם היו היושבים בראשונה, ולהם הוא רכש כבוד אמיתי שהתבטא בייחסו המיוחד אליהם.

אנו זוכר שהיה פעם כינוס גדול, והוא בכל נאומו דיבר על התורה כמה יקרה היא וכמה יש להוקיר את לומדיה, ולא דיבר מילה על הנגידים והחשובים שישבו בעת הזאת באולם, והמעניין היה שהחזיק פתק כאילו מדבר הוא מתוככי הפתק, וסיפר לי אחד הנוכחים שכשהביט בפתק ראה כי הוא היה ריק משני צידיו, שהחזיקו רק בענוות חן אופיינית.

הגרי"ד : הוא היה יושב בעיקר בביתו, אך היה חרץ בין חדרו להיכל הישיבה, ובני הישיבה היו מתבוננים בלימודו ויגיעתו הרבה וקיבלו מכך רבות. מלבד זאת היה יושב בקביעות בישיבות צוות הישיבה, וכשהיה נדרש לטפל בבחורים שנקלעו לקושי, היה מוסר עצמו ומשוחח עמם, והיה מכין אותם הרבה לעסוק בתורת המוסר, עליה היה מקפיד תדיר.

כך היתה דרכו לקרב כל בחור, וכשפעם בזמן הבית ישראל הוצרכו לזרוק בחור מהישיבה, אמר לו – אתה תזרוק אותו מהישיבה ואני אקרב אותו בחזרה... כי זו היתה דרכו כל הימים.

הגרי"מ : הוא אמר לא אחת שהוא לוקח עמו תדיר את האורחות צדיקים והשערי תשובה, שהם ספרי יסוד לגדלות האדם. אך העיקר לימד שצריך להיות שקועים בתורה, אני זוכר שאחרי מלחמת ששת הימים כשהיו כאלו שחפצו ללכת לכותל, אמר להם שעתה שנעשה לנו נס גלוי, צריך להתחזק יותר בלימוד התורה...

בכור הייסורים

הגרי"מ : תמיד כשהגיע ובא לנחם אבלים, היה אומר כי גם לו יש שני בנים השוכנים כבוד בהר המנוחות בירושלים. הוא היה רגיל לספר שאחינו שהיה חולה העסיקו רבות בחוליו, והוא פנה אליו לכ"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל שיברכו, ותוך כדי הדברים אמר כי מתקשה הוא ללמוד במנוחת הנפש מחמת כך, וזה הדבר הקשה ביותר בעבורו. לשמע הדברים בירכו הרבי שיזכה ללמוד במנוחת הנפש, ואכן מיד לאחר מכן מצאו מוסד ראוי שיכל לקבלו ולטפל בו, ואבא ראה בכך שברכתו התקיימה, כדי שיוכל להמשיך ללמוד בהשקט.

הגרי"ד : כשסיים את שנת האבל על אחינו רבי אריה זצ"ל יצא לאור ספר קטן שנקרא בשם 'תורתך שעשועי', ובו סודרו פניני הפרשיות מסדר לימודו ועוד, ובו כתב מכתב ארוך ומנומק שהמסר בו היה כי לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי, ומה שניחם אותו לאחר הצרה הנוראה שפקדה אותו בפתע, היה לימוד התורה ביגיעה, שבו ראה שעשוע להתענג עליו.

אני נזכר שהיה מאן דהוא שייעץ לי להביא לו באותה תקופה דבר מה שיסיח את לבו בשעת הפנאי, ורכשתי לו משחק שחמט אלקטרוני שיוכל ברגעיו הפנויים להרגיע את מוחו במשחק חשיבה זה. רק כעבור תקופה ארוכה אמרה לי אמא שתחי' שאקח זאת בחזרה, כי אבא לא חשב אפילו לפתוח ולהביט בכך...

אני נזכר שבא פעם לפגישה אצל מרן הגרא"מ שך זצוק"ל עמו היה מיודד מאד, וניצלתי ההזדמנות שבא לכאן, להיענות לבקשה מארגון עלה שיוכל לבקר שם, והוא לא שש כל כך, אבל נוכח ההפצרות הסכים לבסוף, אך ראיתי לבסוף שלא היתה דעתו נוחה מכך, והתנצלתי על כך בפניו. הוא השיבני – אינך צריך להצטדק, השערה הלבנה הראשונה שלי היא מהבן שלי משה בצלאל, ואני יודע מה זה לטפל בילדים פגועים, ולכן חובה לבא ולחזקם.

בכלל ראוי לומר שהדבר הקשה ביותר בעבורו היה המעבר משמחה לאבל, וזאת משום שכשהגיע אדם לבשר לו בשורה טובה הוא ממש לקח זאת לליבו כאילו נולד לו נכד, כך הוא חש את שמחת הזולת, ולאחר מכן כשהגיע אדם וסיפר שרעייתו לקתה במחלה קשה, שוב הוא חש כאילו הדבר קורה חלילה בתוך ביתו, ולכן המעבר הקבוע הזה שהיה לו בין אבל לשמחה היה מקשה עליו יותר מכל.

היה פעם שיהודי הגיע במר נפשו ותינה לפניו צערו הרב מצרות שפקדוהו, וראו שאבא שוחח עמו ארוכות והרגיעו, ולאחר שיצא אמר למשמשו רבי חנינא שיף זצ"ל כי ירדה לו אבן מן הלב... הוא נכנס לספר זאת בשמחה לרבי, שהצליח לעודדו ולהוריד לו אבן מהלב... מה השיב לו הרבי – וכי להיכן אתה חושב הלכה האבן?! היא נכנסה לליבי!! ואכן היה זה דבר אמיתי שראינו בחוש בכל שנות הנהגתו.

נסיונות בני זמנינו

הגרי"ד : כבר בזמנו אירע כן, ואני זוכר שאמר פעם לאחי רבי דניאל, שביושבו בבית מאיר שם הסתגר על התורה, הוא ישב פעם והסתגר במשך שלשה ימים לנסות ולברר בשל מה הסער הגדול הזה, שהמחלה הקשה מקננת אצל רבים

כ"ק הנתיבות שלום מסלונים, ולכן יחדיו הם התעסקו רבות בעניני החינוך העצמאי, והחינוך בפזורה ברחבי הארץ היה חשובה מאד בעיניהם.

גם בימי המחלוקת שהיתה בתוככי היהדות החרדית, הוא כאב מאד על כך, ובודאי לא הסכים שיגדירו זאת כאילו חלילה ישנה מחלוקת בין חסידים למתנגדים, וכשהתבקש למנות את מועצת גדולי התורה החדשה של אגודת ישראל, הוא אכן הלך לכל הצדיקים מכל העדות שייאוו לשמש כחברי המועצה, בסברו שתמיד הנהגות הכלל טוב שיקבעו על ידי כמה שיותר מגדולי ישראל, ולכך הוא שאף וחתר. זו גם הסיבה שהוא אכן פעל גדולות ונצורות לאחר מכן בכהנו כאדמו"ר, להשכנת השלום בתוככי היהדות הנאמנה, באומרו שאין חשיבות כמה גדול יהיה כח להנציגות וחשוב מכך שיהיו כולם מאוחדים בצוותא.

הגרי"מ : הוא היה רגיל לומר על הנאמר 'ויעשו כולם אגודה אחת' שרק כשכולם יעשו יחדיו אגודה אחת, אז יהיה הדבר לעשות רצונך בלב שלם, שכך יוכלו לעשות רצונו בלב שלם. ככלל היתה לו שפה מיוחדת עם גדולי התורה מכל העדות כל אחד בשפתו, כשהיה מדבר עם מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, היה מדבר עמו באידיש ליטאית, וכשדיבר עם הגר"ע יוסף זצוק"ל היה מדבר בספרדית עם כל המבטא, כי כך היתה דרכו להלך כנגד רוחו של כל אחד.

הגרי"ד : היתה לו הערכה ללומדי התורה מכל החוגים, לכן היתה לו הערכה מיוחדת להגרמ"א פריינד זצ"ל גאב"ד העדה החרדית מחד, ושיחת ת"ח אף עם הגר"א שפירא זצ"ל שכיחן בציבור הדתי לאומי, כי לא הביט בדעותיהם אלא בתורה שהיא איחודה ביניהם יותר מכל.

האיש על העדה

הגרי"ד : הוא היה פושט צורה ולובש צורה, כי יכל לעסוק בענין פוליטי שנגע לאורחות הכלל, ומיד אחד כך כמין מימרא לשקוע בד' אמות של תורה בכל חושיו, ולא היה בכך כל סתירה, ברוחב דעתו דעת תורה ידע היטב להתבונן מה עיקר ומה טפל, וידע להעריך כל דבר כערכו הראוי.

בשנת תשל"ו כשנערכו בחירות פנימיות באגו"י, וכ"ק הבית ישראל ביקש ממנו שייכנס לעסוק בדבר מה בענין, הוא עלה לקבר אביו ובכה בדמעות שליש שיתן לו ברכת הדרך שלא ייכשל בכך, ויוכל לצאת מכך ללא רבב בבא העת.

וצעירים בצורה מבהילה. והוא הגיע למסקנא שהכל בידי שמים, אך לדעתו העיקר הוא משום שחסר בעין טובה כלפי הזולת, הוא תיאר שאיפיון המחלה מביא לכך שהתאים מתרבים על חשבון תאים טובים ללא כל ביקורת וכך המחלה מכלה את גוף האדם, ובהיות ויש צרות עין ואנשים לא מכירים בטובת האחרים, נגרמת המחלה בהיקף דומה ובצורה זהה לכך.

הגרי"מ : כשהתמנה לכהן כאדמו"ר, השמוע"ס הראשון שהוא מסר לצאן מרעיתו היה על עין טובה, והשמוע"ס השני היה על עבודת התפילה, ומשנתו היתה בכך שיחוש המתפלל כי עומד הוא לפני קונו ויפנה לאביו כפי שפונים לאבא בכל מבוקשו.

אני זוכר כשהלך לשרוף את החמץ בערב הפסח, והיה נוטל אותנו עמו, או שהיה נכנס לסוכה מידי בוקר קודם התפילה לברך על ארבעת המינים בסוכה, איזו שמחה והתלהבות היתה לו, חשו כי עומד הוא לפני קונו ומדבר אליו כבן המתחטא לפני אביו.

עבודת ד'

הגרי"ד : העיקר היתה הדוגמא אישית שהראה כיצד צריך להראות עבד ד' אמיתי העמל לעשות רצון קונו בתכלית. עם זאת בענוות חן מעולם לא סבר שהוא אכן נוהג כך, אני זוכר שתמיד כששאלו אותו אם התפלל כבר תפילת מנחה, היה משיב אינני יכול להתפלל שוב מנחה, אבל לא הסכים לומר שכבר התפלל, בחושבו וכי אכן זוהי תפילה מושלמת כפי הנצרך?!

זו גם הסיבה שלא חפץ היה לקחת על עצמו עול ההנהגה, כי חשש שיפגע הדבר בעבודתו, ואילולי שראה בכך כבוד בית אבא, לא היה עושה כן.

הגרי"מ : הוא הרבה תמיד להביא הרבה מדמות אבותיו שמהם הושפע רבות, ודמותו של האמרי אמת בכל הליכותיו תמיד היתה זו שעמדה לנגד עיניו, וכך הורה לרבים כל ימיו.

בעול הנהגת הציבור

הגרי"ד : בתקופה שבה כיהן כ"ק הבית ישראל מגור, הוא התנהל בראייה כוללת שראה כנגדו את כלל ישראל בצוותא, והוא היה המוציא והמביא בימיו בכל עניני הציבור. ולאחר מכן בכהנו כראש הישיבה, כל מה שהתבקש על ידו לעשות כשלוחו, הוא עשה כן בכל כוחו. לאחר מכן הוא היה בידידות גדולה עם